

Învățământul academic privat în Spania

(Private Academic Education in Spain)

Teodora PRELIPCEAN

Abstract. *Regardless of the country, generally the decision to study at a public or private university is not an easy one. This study aims at offering a comprehensive image on academic education in Spain and at showing succinctly the new changes that are required in view of improving its qualities, under all aspects. For better clarification, the analysis aims at comparing the two existing systems – public and private. Thus, after identifying the particularities of the territorial-administrative organization and listing the ministries with attributions in the field of education, a history of Spanish universities is presented, together with the main private universities in operation in 2021. There follows a short exposition of the main legislative provisions that regulate Spanish education, a description of the way in which the university admission exam is organized, as well as of certain information regarding the state involvement in funding private universities, both in Spain and in EU. Finally, figures are provided regarding the evolution of the number of universities and students.*

Keywords: *public/private education, Spain, legislation, admission, funding.*

Introducere

A te înscrie la o universitate publică ori privată constituie pentru majoritatea doritorilor o dilemă ce trebuie rezolvată. Factorii care influențează viitoarea opțiune sunt multipli. Astfel, în funcție de propriile necesități (de ceea ce doresc să studieze, de modalitatea în care vor să o facă), de condițiile și facilitățile oferite (felul în care disciplinele sunt predate, dotarea spațiilor în care se desfășoară procesul didactic, posibilitățile de cazare și de masă etc.), de prestigiul instituției, dar și de modalitatea în care se desfășoară examenul de admitere, viitorii studenți aleg o

instituție sau alta. Nu în ultimul rând, posibilitățile financiare influențează, uneori în foarte mare măsură, alegerea finală. La toate acestea, în Spania se adaugă și existența *comunităților autonome*, precizare necesară întrucât anumite competențe cu privire la educație, și nu numai, le revin. Există și două *orașe autonome* – Ceuta și Melilla –, însă acestea nu au atribuții în domeniul educației. Fiind în număr de 17 – Andalusia, Aragon, Asturias, Cantabria, Castilia și León, Castilia La Mancha, Catalonia, Extremadura, Galicia, Insulele Baleare, Insulele Canare, La Rioja, Madrid, Murcia, Navarra, Comunitatea Valenciană, Țara Bascilor –,

comunitățile autonome dispun de instituții (*Parlament*, ales prin sufragiu universal; *Consiliul Guvernului*, ai cărui membri sunt numiți sau destituiți de Președinte) și reprezentanți proprii (*Președinte*, ales dintre membrii Parlamentului), precum și de competențe legislative, executive ori administrative. De asemenea, pentru o mai bună funcționare a *comunității*, pot fi create și alte organisme¹. Cât privește sistemul de învățământ, fiecare comunitate are autoritate asupra activităților executive și administrative specifice domeniului, are responsabilități ce vizează asigurarea standardelor de bază stabilite de *Ministerul Educației și Formării Profesionale* ori de *Ministerul Universităților*² la nivel național, precum și dispunerea unor reguli/principii specifice educației³.

În ceea ce privește asigurarea calității, în Spania funcționează, la nivel național, *Agenția Națională de Evaluare a Calității și Acreditare* (*Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación*, ANECA), dar și organisme create în acest sens la nivelul *comunităților autonome*. Astfel, evaluarea poate fi realizată fie de organismul specific fiecărei comunități (în cazul în care există), fie de ANECA (dacă nu există un astfel de organism la nivel de *comunitate autonomă*).

Scurt istoric al învățământului public/privat în Spania

Universitățile moderne nu au apărut „din nimic”, fiind „moștenitoarele unei lungi istorii”⁴. Însă

istoria primelor instituții de învățământ superior, precum și modul lor de organizare, diferă de la o țară la alta. Pentru Spania, predecesoarele universităților sunt așa-numitele instituții de „studiu general” provenite din vechile școli clericale.

Dacă *Universitatea din Bologna* (1088) este considerată a fi cea mai veche din Europa (în spațiul islamic exista universitate încă din 859, *Al-Karouine*⁵, din Fes, Maroc), cea mai veche din Spania este *Universitatea din Palencia* (1208 sau 1212). Aceasta a fost înființată de regele Alfonso al VIII-lea (1155-1214), regele Castiliei și Toledoului între 1158 și 1214, la cererea episcopului Tello Téllez de Meneses (1170-1246). Potrivit informațiilor existente, încă din 1208 profesorii școlii înființată pe lângă Catedrală erau retribuiți de rege, la acest privilegiu adăugându-se în 1212 *Carta papală*. La această instituție se studiau *artele liberale* și *teologia*. Aici s-a instruit, printre alții, Sfântul Dominic (1170-1221), fondatorul *Ordinului Dominican*. Dacă la momentul constituirii era o universitate autonomă încă nu se știe. Ceea ce știm este că după moartea fondatorului a decăzut, foarte mulți dintre profesorii și studenții săi mutându-se la *Universitatea din Salamanca*, în 1264, an în care a fost definitiv transferată la Valladolid, fiind consemnată dispariția sa. Tocmai de aceea, astăzi cea mai veche universitate din Spania este considerată a fi cea din Salamanca⁶. În prezent, la Palencia există un campus al *Universității din Valladolid*⁷.

Universitatea din Palencia a fost model pentru cea din *Salamanca*, a patra cea mai veche din Europa după cele din Bologna (1088), Oxford (1096) și Cambridge (1209). Documente cu privire la *școlile de pe lângă catedrale* există din 1174, însă abia în anul 1218 Universitatea a primit *Carta regală* de înființare de la regele Alfonso al IX-lea (1171-1230, rege al Leonului și Galiciei din 1188 până la moartea sa). Titlul oficial de *Universitate* (fiind și prima instituție care a primit acest titlu formal) i-a fost acordat în 1254, pe 9 noiembrie, printr-un act semnat de regele Alfonso al X-lea (1221-1284, rege al Castiliei, Leonului și Galiciei din 1252 până la moartea sa), supranumit și „Înțeleptul” (*el Sabio*), titlu recunoscut în 1255 de Papa Alexandru al IV-lea (1199-1261, Papă din 1254). Aici a venit Cristofor Columb (1451-1506) pentru a se consulta cu savanții în căutarea rutei către India, iar scriitorul și filosoful Miguel de Unamuno (1864-1936) se numără printre persoanele ilustre care au predat studenților, între anii 1901-1914 și 1931-1936, fiind și Rector al Universității.

În prezent, *Universitatea din Salamanca* este una publică și face parte din grupul *Coimbra* al universităților europene de cercetare, având peste 27 000 studenți, 2 300 profesori și 1 210 angajați. În *QS ranking* se află între 440-450 în lume. Motto-ul său este „Principiile tuturor științelor se studiază la Salamanca”⁸.

Cea mai veche Universitate privată din Spania este cea din Deusto. Înființată în 1886 de *Compañia de*

Jesús – ordin religios al iezuiților – ca *Universidad de la Iglesia de Deusto*, aceasta venea în sprijinul populației *Comunității Autonome din Țara Bascilor*, care își dorea propria instituție de învățământ superior. În acest sens, a fost ales orașul Bilbao, centru portuar, comercial și financiar, care cunoaștea la acea vreme o creștere importantă din punct de vedere al dezvoltării industriale. În 1916, Universitatea primea un grup de studenți care aveau să fie primii absolvenți ai unei *Facultăți de Științe Economice* în Spania, cu 25 de ani înainte ca această titulatură să fie recunoscută în Spania. Între 1932 și 1939, pe durata Războiului Civil din Spania, Universitatea a fost închisă, reluându-și cursurile în 1940. În 1956 are loc extinderea sa prin înființarea unei *Școli Superioare de Afaceri* la San Sebastián. În 1962 devine cunoscută nu numai în Țara Bascilor, ci și în restul Spaniei. Însă studiile nu erau recunoscute oficial de stat, absolvenții săi fiind nevoiți să susțină un examen în acest sens la una dintre universitățile de stat. Pe cale de consecință, au fost făcute demersuri în vederea recunoașterii oficiale a studiilor, astfel încât la 5 aprilie 1962 s-a semnat un *Acord* între Guvernul Spaniol și Sfântul Scaun prin care universităților catolice li se oferea temeiul juridic necesar. Drept urmare, la 10 august 1963, *Universitatea din Deusto* a primit aprobarea canonică de la Sfântul Scaun, iar din septembrie 1963 a fost recunoscută de statul spaniol. Din 1994 a fost adoptat sistemul european de credite transferabile,

Universitatea fiind prima din Europa care a extins acest sistem la toate facultățile.

În prezent, Universitatea este găzduită în două campusuri (Bilbao și San Sebastián), având și două centre, unul în Vitoria (din 2018, în felul acesta universitatea atingându-și obiectivul de a fi prezentă în toate cele trei provincii ale *Comuniității Autonome din Țara Bascilor*) și altul la Madrid. În timp, numărul studenților a crescut de la 500 la 14 000, aceștia având posibilitatea să studieze în cadrul celor 7 facultăți existente: Facultatea de Drept, Facultatea de Teologie, Facultatea de Inginerie, Facultatea de Științe Economice și Antreprenoriale, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Facultatea de Științe Sociale și Umane și Facultatea de Medicină (ultima care a primit, în 2019, autorizarea de a funcționa din partea agenției *Unibasq*, instituție ce aprobă înființarea de noi specializări în cadrul universităților). Internaționalizarea constituie o caracteristică a Universității, aceasta semnând acorduri de colaborare cu peste 200 de universități din Europa și America Latină. Totodată este una dintre cele mai cunoscute și apreciate Universități din Spania, deviza fiind: „Înțelepciunea valorează mai mult decât aurul”. Jean Delumeau (1923-2020), ilustru gânditor francez, se numără printre cei care dețin titlul de *Doctor Honoris Causa* (din 1996) al Universității, titlu acordat în semn de recunoștință pentru contribuția sa la istoria mentalităților religioase⁹. Nu în ultimul rând, aici a studiat María Isabel

Celaá Diéguez, actualul Ministru al Educației și Formării Profesionale¹⁰.

În Spania, la momentul actual, conform ultimelor date publicate de Ministerul Universităților, funcționează 83 de universități. Dintre acestea, 50 sunt publice și 33 sunt private¹¹. Potrivit studiului publicat în 2018 de Eva M. de la Torre García, în anul universitar 2016-2017 existau tot atâtea universități¹². Prin urmare, putem deduce că numărul universităților este, deocamdată, staționar. De asemenea, numărul total de studenți este peste 1,6 milioane (în anul universitar 2019-2020, din care 1 309 762 la studii de licență, 234 214 la master și 89 353 la doctorat)¹³, la o populație de aproape 47 de milioane. Cei mai mulți studenți sunt înscriși la Universitatea din Cordoba, peste 110 000. Cea mai sus clasată în clasamentul pe materii este Universidad Politécnica de Madrid, iar în funcție de gradul de mulțumire al studenților pe primul loc se află Universidad Autónoma de Barcelona, Universidad Autónoma de Madrid fiind pe locul trei. Toate cele trei instituții de învățământ sunt publice¹⁴. Cât privește *rata de abandon școlar*: (1) la *studiile de licență*, la universitățile publice este de 34,1%, iar la universitățile private de 27,8%, media fiind de 33,2%. Cea mai mare rată de abandon se înregistrează la specializările din domeniul Arte și litere (42,5% la stat, 43,6% la privat), iar cea mai mică la specializările din domeniul Sănătății (26,8% la stat, 24,4% la privat); (2) la *studiile de master*, la universitățile publice este de 16,2%, iar la universitățile private de

POLIS

22,6%, media fiind de 18,2%. Cea mai mare rată de aban

don la universitățile publice se înregistrează la specializările din domeniul Inginerie și Arhitectură (24,0%), în timp ce la cele private la specializările din domeniul Arte și litere (31,3%), iar cea mai mică la specializările din domeniul Sănătății (11,7%), respectiv la specializările din domeniul Științe Sociale și Juridice (20,8%)¹⁵.

Dintre universitățile private active, exceptând Universitatea din Deusto despre care am vorbit pe larg, amintim: IE Universidad (fondată în 1997 ca Universidad S.E.K, și-a schimbat numele în 2008; se predau cursuri atât în spaniolă, cât și în engleză); Universidad a Distancia de Madrid (UDIMA, fondată în 2006, prima ca mărime printre universitățile private care desfășoară cursuri în format online și a treia din Spania); Universidad „Alfonso X el Sabio” (UAX, fondată în 1993); Universidad Nebrija (și-a început traiectoria în 1985 ca și centru de studii, fiind recunoscută oficial în 1995); Universidad Católica de la Valencia „San Vicente Mártir” (fondată în 2003, însă istoria sa începe în 1969); Universidad Católica San Antonio de Murcia (UCAM, fondată în 1996); Universidad Internacional de Valencia (VIU, creată în 2008, și-a început activitatea în 2009); Universidad Europea de Madrid (UEM, fondată în 1989 ca și Centru de Studii Superioare Europene, CEES, afiliat Universității Complutense din Madrid, și recunoscută în 1995 ca universitate privată); Universidad Francisco de Vitoria (UFV, fondată în 1933, universitate catolică) și Universidad

Internacional de La Rioja (UNIR, fondată în 2008, și-a început activitatea academică în 2009; cursurile sunt online, fiind prezentă și în Mexic, Columbia, Ecuador, Peru)¹⁶.

Prevederi legislative ce reglementează învățământul privat

Două documente importante stabilesc, în momentul de față, normele și regulile de constituire și funcționare a universităților, implicit private, în Spania. Prima este *Legea Organică nr. 6/2001* a Universităților, publicată în BOE¹⁷ nr. 307 din 24 decembrie 2001, născută din necesitatea îmbunătățirii calității învățământului superior în ansamblu, și modificată prin *Legea Organică nr. 4/2007*, publicată în BOE nr. 89 din 13 aprilie 2007¹⁸. Cel de-al doilea, mai recent, este *Decretul Regal nr. 420/2015*, publicat în BOE numărul 144 din 17/06/2015 și care a intrat în vigoare din 18/06/2015, ce se referă la crearea, recunoașterea, autorizarea și acreditarea universităților și centrelor universitare.

Trebuie amintite și alte trei acte normative care erau în vigoare înaintea apariției ultimelor două prevederi menționate. Primul este *Legea Organică nr. 11/1983* (care a vizat reforma întregului învățământ superior), al doilea este *Decretul Regal nr. 557/1991* (stabilea norme de bază cu privire la crearea și recunoașterea universităților și centrelor universitare), iar al treilea este *Decretul Regal nr. 485/1995*

(acesta a modificat Decretul anterior).

Analizând *Legea Organică 6/2001*, se poate observa că, pe de o parte, dintr-un total de 93 de articole, doar 4 vizează exclusiv universitățile private: *Articolul 5* (despre crearea universităților și centrelor private), *Articolul 12* (în care se vorbește despre structură și centre), *Articolul 27* (cu referire la organele de conducere¹⁹ și modul de reprezentare a universităților) și *Articolul 72* (consecrat personalului didactic și de cercetare). Pe de altă parte, de cele mai multe ori în aceste articole se face referire la alte articole, aplicabile atât universităților publice, cât și celor private.

Doar Articolele 5 și 72 prevăd condiții exclusiv pentru învățământul privat. Astfel, la *Articolul 5* se precizează că: (1) universitățile sau centrele private pot fi create fie de o persoană fizică, fie de o persoană juridică; (2) persoanele care se află în structura administrativă a unei instituții (sau organism) care desfășoară activități în domeniul educației nu pot crea o universitate; (4) centrele private trebuie să fie integrate unei universități private sau să fie afiliate unei universități publice ori private. Conform *Articolului 72*, cel puțin 50% din totalul cadrelor didactice trebuie să aibă titlul de doctor, iar cel puțin 60% să fi obținut evaluare pozitivă fie din partea ANECA, fie din partea organismului de evaluare externă specific comunității autonome. De asemenea, tot aici se stabilește că „personalul didactic din universitățile

private, respectiv centrele afiliate acestora, nu poate fi titular într-o universitate publică”²⁰.

Decretul din 2015 cuprinde 4 capitole, o serie de dispoziții, adiționale ori finale, precum și trei anexe. Primul capitol, *Dispoziții generale*, are doar două articole în care se precizează că obiectul decretului și denumirile date universităților și centrelor universitare rămân cele stabilite prin *Legea Organică nr. 6/2001*. Capitolul II are 11 articole (de la articolul 3 la 13) și două Secțiuni. *Articolul 3* face referire la crearea și recunoașterea universităților, subliniind că aceasta se face prin lege și după consultarea Conferința Generală de Politică Universitaria²¹ (aceasta se pronunță pentru sau împotriva), în acord cu cele stabilite la *Articolele 4 și 5* din *Legea Organică nr. 6/2001*.

Secțiunea 1 stabilește cerințele minime pentru crearea și recunoașterea universităților. Iată care sunt acestea.

Articolul 4 se referă la condițiile impuse universităților:

- a. să dispună de o ofertă academică minimă în ceea ce privește specializările;
- b. să existe un plan de cercetare adecvat;
- c. personalul didactic și de cercetare să fie în număr suficient și să posede calificarea necesară;
- d. să posede amenajări, mijloace și resurse adecvate desfășurării în bune condiții a activității;
- e. să aibă o organizare și structură adecvate;
- f. să ofere garanții cu privire la serviciile oferite și la menținerea activității;

a. să garanteze că regulamentele, regimul juridic și normele de organizare și funcționare sunt conforme celor stabilite de *Legea Organică nr. 6/2001*, de normativele comunității autonome în care activează și decretul regal prezent.

Articolul 5 stabilește exigențele pentru *centrele* afiliate universităților (de menționat este că *Acordul de afiliere* trebuie semnat de Rectorul universității și de reprezentantul legal al centrului, precizându-se clar modalitatea prin care se numește Directorul centrului și procedura prin care se solicită universității autorizarea²² cadrelor didactice care vor predă. Nu în ultimul rând, se precizează că diplomele de licență pot fi emise doar de Rectorul Universității căreia îi aparține Centrul²³).

Articolul 6 are în vedere activitatea didactică și de cercetare:

1. oferta academică a universităților trebuie să fie coerentă și să cuprindă minimum 8 titluri de licență și master; de asemenea, trebuie promovată dezvoltarea activității de cercetare;

2. universitățile trebuie să prezinte:

a. un *Plan de dezvoltare* pentru fiecare ramură de cunoaștere în care școlarizează, plan ce trebuie evaluat de ANECA sau de organismul de evaluare externă specific comunității autonome în care funcționează;

b. o programare plurianuală a activității de cercetare.

Articolul 7 se referă la personalul didactic și de cercetare. Voi prezenta câteva elemente din paragrafele acestuia:

1. (2) Numărul total al profesorilor și al cercetătorilor dintr-o universitate nu trebuie să fie mai mic celui care rezultă în urma raportului dintre numărul cadrelor didactice și studenți, adică 1/25; raportul se poate modifica dacă universitățile oferă învățământ *fără prezență*, putând oscila între 1/50 și 1/100.

2. (3) La studiile de licență 50% din personalul didactic și de cercetare trebuie să fie doctor în domeniul specializării, la master 70%, iar la doctorat 100%²⁴.

3. (4) Universitățile oferă garanția că cel puțin 70% din personalul didactic funcționează cu normă întreagă.

Articolul 8 se referă la infrastructura și mijloacele materiale necesare astfel:

1. (1) a. Universitățile trebuie să dispună de spații de studii și cercetare, numărul și suprafața acestora fiind determinate de numărul de studenți; b. *Centrul de Resurse pentru Învățare și Cercetare – CRAI*, fie că este vorba de un edificiu fizic sau virtual destinat acestui scop, cum ar fi biblioteca, trebuie să permită utilizarea simultană de cel puțin 10% din numărul de studenți înmatriculați; c. echipamente informatice suficiente și servicii care să garanteze o conexiune adecvată la internet.

2. (2) Se stabilesc condiții speciale, prevăzute în Anexa II, în cazul științelor din domeniul sănătății.

3. (3) Este necesară asigurarea condițiilor de acces și deplasare a persoanelor cu dizabilități).

Articolul 9 conține prevederi referitoare la garanția activității:

a. Universitățile private trebuie să aducă garanții care să asigure finanțarea și să prezinte un plan viabil pentru situația în care se vor închide.

b. Universitățile trebuie să prevadă mecanismele care să garanteze finalizarea studiilor de către studenți în cazul dispariției unei specializări, fie prin propria decizie, fie din cauza neînnoirii acreditării).

Articolul 10 prevede modul de organizare și funcționare, cu următoarele cerințe:

1. normele de organizare și funcționare trebuie să fie conforme principiilor constituționale, să respecte și să garanteze libertatea academică în toate formele sale;

2. existența unei structuri care să permită organizarea și dezvoltarea activității de predare-învățare și a cercetării.

Articolul 11 conține prevederi referitoare la introducerea învățământului universitar *fără prezență*:

1. ANECA sau organismului de evaluare externă din cadrul comunității autonome în care își desfășoară activitatea o universitate le revine obligația de a verifica dacă condițiile stabilite sunt îndeplinite;

2. vor fi verificate atât condițiile necesare desfășurării în bune condiții a tuturor activităților de predare-învățare, cât și cele referitoare la examene, evaluare, practică etc.

Secțiunea a 2-a *precizează pașii necesari în vederea autorizării începerii activității*. În acest sens, *Articolul 12* vorbește despre inițierea activităților:

1. autorizarea se face de organismul competent al comunității autonome;

2. procedurile vor fi inițiate de instituția interesată și vor avea o durată de maximum șase luni;

3. trebuie depuse documentele prevăzute la Anexa III.

Articolul 13 prevede supervizarea și controlul:

1. acestea revin organismului comunității autonome care are atribuții în acest sens, informările trebuind a fi anuale;

2. în situațiile în care se constată neîndeplinirea condițiilor, universitatea este somată să-și corecteze neajunsurile în cel mult șase luni;

3. în caz contrar, va fi retrasă autorizarea de funcționare fie Universității, fie doar unora dintre centrele sale.

Capitolul III, *Acreditarea instituțională*, cuprinde un singur articol, 14, în care se vorbește despre *acreditarea centrelor* universităților publice sau private:

1. Acreditarea se solicită ANECA sau organismului de evaluare externă a calității al comunității autonome²⁵; una dintre cele două structuri va realiza un *raport al evaluării*, obligatoriu pentru *Consiliul Universităților* în vederea luării deciziei finale; decizia este transmisă apoi universității, comunității autonome și Ministerului.

2. Două cerințe sunt obligatorii pentru obținerea acreditării:

a. reînnoirea acreditării a cel puțin jumătate dintre titlurile oficiale de licență și master și

b. certificarea implementării sistemului ce garantează calitatea internă.

1. În cazul în care o specializare/mai multe, se regăsește/regăsesc în varii centre ale aceleiași universități, acreditarea centrelor se poate solicita numai după ce se obține reacreditarea specializării/specializărilor;

2. Reînnoirea acreditării centrelor sau re-acreditarea instituțională trebuie să aibă loc la fiecare cinci ani.

3. În cazul în care *Consiliul Universităților* respinge acreditarea, universitatea poate solicita reevaluarea în cel mult un an de la data rezoluției.

Capitolul IV are în vedere *Centrele universitare care predau cursuri în vederea obținerii unui diplome eliberată de o universitate străină*, două articole detaliind diverse aspecte. Nu voi insista asupra acestora, doar precizez că primul reglementează *autorizarea centrelor* (articolul 15), iar cel de-al doilea *efectele autorizării* (articolul 16).

În ceea ce privește Anexele, menționez că la finalul Anexei III se precizează că: „Universitățile private, conform celor prevăzute la *articolul 2.1 din Legea Organică 6/2001*, trebuie să dovedească că au personalitate juridică proprie”²⁶.

Despre admitere și modul de finanțare a universităților

Învățământul obligatoriu în Spania este până la 16 ani. După această vârstă, cei care doresc să urmeze cursurile unei universități trebuie să mai parcurgă 2 ani suplimentari în liceu, ceea ce în Spania este cunoscut sub numele de *bachalaureat*. Elevii care nu parcurg cei 2 ani pot urma o *pregătire*

profesională de bază, continuată cu o *pregătire profesională superioară*.

În vederea accesului la universitate, elevii trebuie să susțină *examenul de admitere sau* ceea ce spaniolii numesc EvAU²⁷, denumit popular examen de selecție (*selectividad*). Numai cei care obțin o notă de trecere la acest examen pot urma cursurile unei facultăți. Cine poate susține EvAU? Următoarele categorii pot participa la EvAU:

1. elevii care au trecut *bachalaureatul*, adică au obținut cel puțin nota 5 la fiecare dintre materiile parcurse în ultimii 2 ani;

2. cei care nu au luat EvAU în sesiunile anterioare sau au luat examenul, dar doresc să-și mărească nota;

3. elevii care au urmat o *pregătire profesională superioară*;

4. elevii din Uniunea Europeană sau din țările care au un acord (convenție) cu Spania în acest sens.

EvAU se desfășoară în 2 sesiuni, una ordinară și cealaltă extraordinară, organizate în lunile iunie și iulie ale fiecărui an, datele limită fiind stabilite de *Ministerul Educației și Formării Profesionale*, iar pentru susținere se plătește o taxă (76 euro)²⁸. Până în 2010, examenul consta din 20 de probe scrise la diverse materii. În prezent, examenul este alcătuit din două părți. Prima, numită și „generală”, este obligatorie pentru toți candidații și cuprinde 4 materii obligatorii (istoria Spaniei, limba spaniolă și literatura II, o limbă străină, plus încă o materie, stabilită în funcție de profilul bachalaureatului: științe, arte, profilul umanist sau științe sociale).

Fiecare probă constă dintr-un număr de întrebări (ce poate varia între mini

imum 2 și maximum 15), candidatul având la dispoziție 90 de minute pentru a răspunde și o pauză de 30 de minute între probe. Nota minimă pentru EvAU este 5 (cinci). Nota în vederea accesului la universitate se calculează după formula: $CAU = 0,4 \times EvAU + 0,6 \times CFB \geq 5$, unde CAU reprezintă *Calificarea finală de Acces la Universitate*, EvAU este *Proba de acces*, iar CFB este *Nota medie a ultimilor doi ani*. A doua parte, numită și „specială”, este facultativă, vizează mărirea CAU și presupune un examen la cel puțin 2 și cel mult 4 materii (în funcție de fiecare comunitate autonomă) la alegere dintre cele studiate în ultimii 2 ani. În fine, *Nota de admitere* se calculează după formula: $CAU + (a \times M1 + b \times M2)$, unde *M1* și *M2* reprezintă două dintre materiile la care elevul a susținut examenele din partea „specială” și la care a obținut cele mai mari note, iar *a* și *b* sunt *parametri de ponderare* (aceștia se stabilesc dinainte de fiecare comunitate în funcție de importanța materiilor)²⁹.

Modalitatea în care se desfășoară examenul de admitere la instituțiile de învățământ superior constituie, pentru viitorii studenți, un punct de referință important în alegerea ce urmează a fi făcută. De ce? Pentru că în Spania există diferențe majore între modul în care se desfășoară admiterea la universitățile publice comparativ cu cele private. Astfel, la universitățile publice condiția de acces este *nota de corte* (nota minimă de admitere la o facultate/specializare), stabilită în funcție de numărul de studenți care

doresc să se înmatriculeze. Cu alte cuvinte, dacă la o facultate sunt 50 de locuri și 100 de candidați, *nota de corte* va fi *nota de admitere* a ultimului intrat. În schimb, la universitățile private este necesar a se trece de probele de acces stabilite (examenul EvAU sau *Nota de admitere*), la care se adaugă, eventual, întâlnirea (interviu) cu directorul sau cu însuși rectorul instituției³⁰.

De asemenea, trebuie menționat că înscrierea la universitățile spaniole se face cu 9-12 luni în avans, fiecare universitate având perioadă diferită pentru aplicare. Totodată, multe dintre universități oferă posibilitatea de a studia în limba engleză. Durata studiilor de licență este între 3 și 4 ani, iar a studiilor masterale între 8 luni și 2 ani³¹.

În ceea ce privește *finanțarea*, chiar dacă nu există foarte multe informații accesibile, câteva idei pot fi desprinse. În primul rând, la fel ca în România, *universitățile publice* au finanțarea garantată de stat. Studenții plătesc doar *înmatricularea la fiecare curs (matricula de cada curso)*, însă această sumă este inferioară taxei cerute de universitățile private. Mai mult, studenții, pentru a-și putea plăti *înmatricularea la fiecare curs*, pot conta pe bursele educative oferite de *Minister*. Referitor la *universitățile private*, finanțarea acestora se face prin intermediul organismelor private. Acest lucru constituie un avantaj, bugetul nefiind astfel afectat de schimbările politice sau de sumele stabilite de Guvern pentru educație. În plus, fiind finanțate de organisme

POLIS

private, aceste universități dispun de mai multe resurse, de echipamente tehnologice avansate și de o in

frastructură mai modernă, în comparație cu cele publice.

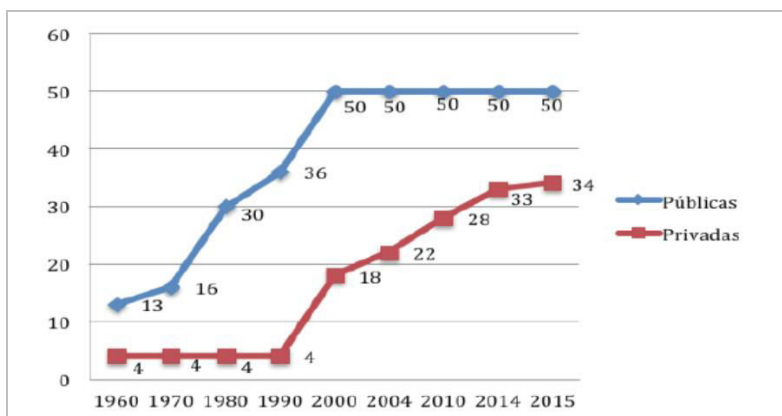
O diferență majoră între cele două tipuri de universități poate fi constatată atunci când vine vorba despre scopurile cărora le sunt destinate resursele financiare. Astfel, în timp ce universitățile publice alocă resurse financiare mult mai consistente cercetării, universitățile private acordă resurse și atenție profesionalizării studenților³² în detrimentul cercetării, aceasta fiind una dintre criticile des invocate la adresa lor.

Cât privește taxele de studiu practicate de universități, fie publice ori private, acestea variază. Evident, la universitățile publice acestea sunt mai mici comparativ cu taxele practicate

de universitățile private. Astfel, dacă la cele publice taxa medie este de 2 500 de euro/an³³, la universitățile private taxa este de 7 500 de euro/an. La studiile de master taxele diferă în funcție de universitate și de specializare, variind între 6 800 și 30 000 de euro³⁴.

Învățământul privat versus învățământul public în cifre

În Spania există câteva studii care abordează această problemă. Unul dintre ele, realizat de Esther Simancas Gonzáles și Marcial García López, prezintă evoluția numărului de universități publice și private în Spania în intervalul 1960-2015.

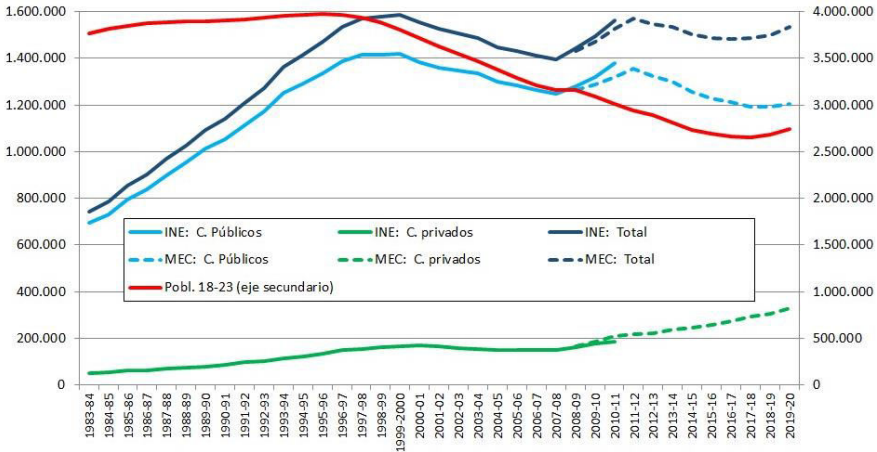
Graficul 1. Evoluția numărului de universități publice și private în Spania (1960-2015)³⁵

După cum se poate observa, de la 34 de universități în 1979/1980 (30 publice și 4 private), s-a ajuns la 84 în 2015/2016 (50 publice și 34 private). În prezent, așa cum am

menționat deja, există 83 de universități (50 publice și 33 private).

Un alt articol din septembrie 2020, publicat de cercetătorul și analistul socio-politic Juan Carlos Rodríguez³⁶, ne oferă informații cu privire la evoluția numărului de studenți în perioada 1983-2020 atât

în universitățile/centrelle publice, cât și în cele private. Cifrele se referă la studenții înmatriculați la studii de licență și master, excluzând studiile doctorale.

Graficul 2. Evoluția numărului de studenți în Spania (1983-2020)³⁷

Din graficul de mai sus se pot deduce o serie de informații utile. Astfel, pentru învățământul public, se poate constata, în primul rând, o creștere a numărului studenților înmatriculați în anii '80 și '90 ai secolului trecut. În al doilea rând, se poate observa o cădere importantă în primii 7 ani ai secolului XXI. În al treilea rând, poate fi urmărită recuperarea pierderilor în plină criză economică, între 2008-2009 și 2011-2012. În fine, este vizibilă o nouă cădere începând cu 2012-2013 și până în 2017-2018, urmată de o stabilitate.

De asemenea, este evident că evoluția înmatriculațiilor în cazul

învățământului privat diferă. Creșterea semnificativă a numărului de studenți până în anul universitar 1999-2000 a fost urmată de o cădere până în anii 2006-2007. Diferența principală față de învățământul public este aceea că recuperarea ulterioară nu a cunoscut întreruperi/recăderi, chiar dacă taxele au crescut.

În concluzie, cifrele actuale (1,63 milioane de studenți), față de maximumul anterior (1,57 milioane în 2011-2012), se explică prin creșterea numărului celor înscriși la privat³⁸.

În ceea ce privește raportarea la spațiul european, potrivit datelor

POLIS

existente la nivelul anului 2014-2015, 32,6% dintre universități erau private, acestea școlarizând doar 24,1% dintre studenții înmatri

culați³⁹. Totodată, conform datelor existente la nivelul anului 2018, având în vedere numărul de studenți înmatriculați la universitățile private (licență și

master) în fiecare dintre țările UE, precum și gradul de implicare al statului în finanțarea acestora, rezultă următoarele date în procente:

	Total	Dependientes del Estado	Independientes del Estado
Chipre	67,7	0,0	67,7
Polonia	27,5	0,0	27,5
Letonia	100,0	78,1	21,9
<i>España</i>	21,3	0,0	21,3
Francia	21,6	0,9	20,7
Portugal	17,9	0,0	17,9
P. Bajos	15,0	0,0	15,0
Italia	13,1	0,0	13,1
Bulgaria	13,1	0,0	13,1
Rumania	13,0	0,0	13,0
Eslovaquia	12,8	0,0	12,8
Noruega	15,4	5,1	10,4
Chequia	11,6	1,8	9,8
Malta	9,4	0,0	9,4
Lituania	9,0	0,0	9,0
Croacia	8,6	0,0	8,6
Estonia	8,2	0,0	8,2
Suiza	16,3	8,1	8,2
Eslovenia	13,2	6,0	7,2
Hungria	13,4	7,9	5,4
Irlanda	4,6	0,0	4,6
Bélgica	57,7	57,5	0,2
R. Unido	100,0	100,0	0,0
Finlandia	50,7	50,7	0,0
Islandia	21,9	21,9	0,0
Austria	21,4	0,0	0,0
Alemania	11,2	0,0	0,0
Suecia	6,5	6,5	0,0
Dinamarca	0,8	0,8	0,0
Grecia	0,0	0,0	0,0
Luxemburgo	0,0	0,0	0,0

Tabelul 1. Studenți înmatriculați la universități private în statele UE (în procente)⁴⁰

Nu în ultimul rând, Eva M. de la Torre García, cadru didactic la *Universidad Autónoma de Madrid* (universitate publică), a analizat evoluția eficienței învățământului academic public și privat în Spania începând cu anul universitar 2009-2010. Concluziile la care a ajuns autoarea sunt următoarele:

Nu în ultimul rând, Eva M. de la Torre García, cadru didactic la

(1) Deși cele 33 de universități private reprezentau în cursul anului 2016-2017 40% din totalul universităților (în total, la vremea respectivă, funcționau 83 de universități), acestea au școlariat doar 14% dintre studenți.

(2) Chiar dacă în 2009-2010 flexibilitatea universităților private a permis o mai bună gestionare a re *Universidad Autónoma de Madrid* (universitate publică), a analizat

evoluția eficienței învățământului academic public și privat în Spania începând cu anul universitar 2009-2010. Concluziile la care a ajuns autoarea sunt următoarele:

(1) Deși cele 33 de universități private reprezentau în cursul anului 2016-2017 40% din totalul universităților (în total, la vremea respectivă, funcționau 83 de universități), acestea au școlarizat doar 14% dintre studenți.

(2) Chiar dacă în 2009-2010 flexibilitatea universităților private a permis o mai bună gestionare a re

-
surselor
(profeso-
ri și
studenți
înmatricu-
lați),
precum
și o mai
mare
eficiență
în
procesul
de
predare-
învățare
și
cercetar
e, criza
econom
ică
generală
din
2007-
2009 a
condus
la o
creștere
a
eficiențe
i,
observa
bilă mai
ales la
universit
ățile
publice,
ajungân-
du-se ca
în 2013-
2014
nivelul

efi-
cienței
acestora
din
urmă să-
l depă-
șească
pe cel al
universit
ăților
private.

(1) Cu toate că între 2009-2010 și 2013-2014 a avut loc o reducere a resurselor la universitățile publice, eficiența acestora s-a menținut la toate nivelurile.

(2) Creșterea sectorului univ-
sitar privat nu a determinat și o creș-
tere a competenței ori transparenței în
educația spaniolă superioară⁴¹.

Învățământul privat încotro?

În loc de concluzii, voi siste-
matiza în cele ce urmează tendințele
care se conturează cu privire la
învățământul universitar spaniol, mai
ales după înființarea *Ministerului
Universităților* și numirea lui Manuel
Castells Oliván⁴² în funcția de
ministru în ianuarie 2020.

În 25 noiembrie 2020, *elDiario.es*
publica un articol intitulat „Guvernul
vrea să retragă statutul de universitate
centrelor care nu realizează o cer-
cetare minimă și nu oferă un mini-
mum de programe la licență”. În
acest sens, *Ministerul Universităților*
urmează să emită un decret care
actualizează și înăsprește totodată
condițiile pe care universitățile
trebuie să le îndeplinească în vederea

menținerii sau înființării lor. Deși sunt vizate toate universitățile, potrivit autorului, Daniel Sánchez Caballero, sub lupă s-ar afla mai ales universitățile private, considerate răspunzătoare de „convertirea educației superioare într-o afacere de mare rentabilitate”. Noile condiții impuse centrelor au în vedere:

1. *existența unei oferte academice ample*, centrată pe programe de licență și nu pe mastere, mai rentabile (cel puțin 10 specializări la programele de licență, 6 la master și 3 la doctorat),

2. *păstrarea unui echilibru* în ceea ce privește școlarizarea după 5 ani (cel puțin 50% dintre absolvenți să fie la licență, iar numărul celor înmatriculați la *formarea continuă* să nu depășească dublul celor de la *licență*) și

3. *investirea a cel puțin 5% în cercetarea academică*.

În vederea implementării noilor cerințe, centrele vor avea la dispoziție 5 ani, fie că este vorba despre cele deja existente sau despre înființarea unora noi. În caz contrar, centrele își vor pierde acreditarea, respectiv nu o vor primi. Acest nou decret ar urma să înlocuiască *Decretul Regal 420/2015* în vigoare, considerat a fi mai permisiv în privința criteriilor, ceea ce a determinat critici din partea rectorilor universităților de stat.

De menționat este și contextul în care apare noul text legislativ. Astfel, autorul articolului precizează că în Spania, în ultimii 25 de ani, s-a aprobat crearea unei singure universități publice, în timp ce în

cazul centrelor private multiplicarea a fost de 5 ori. În plus, la universitățile private numărul celor care au urmat cursuri postuniversitare a crescut de la 15% în 2008 la 32% în 2016, în timp ce la licență creșterea este mult mai mică, de la 11% la 13%. De asemenea, conform unui studiu realizat de același jurnal, renta

bilitatea medie a universităților private este de 9,4%, în unele cazuri ajungându-se până la 50% (studiul s-a realizat pe 23 de universități). Nu în ultimul rând, *picătura care a umplut paharul* este aprobarea unui nou centru privat la Madrid, deși *Consiliul Universităților* din regiune nu a fost de acord. Galicia, totodată, este pe punctul de a valida prima sa universitate privată⁴³.

Cel mai recent articol pe tema învățământului universitar în Spania, publicat de *EL PAÍS* pe 17 mai 2021, este realizat de María Luz Martínez Seijo⁴⁴ și intitulat *Principii pentru noua lege a Universităților*. Aici apar formulate o serie de idei generale:

1. vechea lege nu poate face față noilor provocări specifice universităților din Spania secolului XXI;

2. universitățile publice sunt nucleul esențial al sistemului universitar spaniol;

3. noua lege trebuie să se bazeze pe transparența, eficacitatea managementului și buna guvernare a universităților;

4. obiectivul fundamental să fie asigurarea calității atât în procesul de predare-învățare, cât și în activitatea de cercetare;

5. potențarea autonomiei universitare;

6. asigurarea bazei în vederea unei mai mari implicări și co-responsabilizării a societății în guvernarea universităților etc.

Pe cale de consecință, printre noile măsuri s-ar putea regăsi:

(1) *rectorii* să fie aleși prin sufragiu universal și să aibă un unic mandat de șase ani (fără a exclude alte forme de alegere)⁴⁵;

(2) o propunere nouă vizează *întărirea capacității executive a Consiliului de Administrație*, din care ar trebui să facă parte studenții, personalul administrativ, precum și profesorii titulari ai universității;

(3) o altă recomandare nouă se referă la *finanțarea universităților publice*, patru principii fiind pilonii de bază:

a. *autonomia universitară* în gestionarea resurselor;

b. *stabilitatea financiară*;

c. *finanțare corespunzătoare cerințelor* (la momentul actual, în Spania, finanțarea universităților publice fiind inferioară celei înregistrate în principalele țări europene), adică echivalentul a 1% din PIB;

d. *transparența informărilor publice* cu privire la resursele economico-financiare ale universităților⁴⁶.

După cum se poate observa, în acest ultim articol se vorbește de necesitatea unei noi *legi organice*, autoarea formulând principii ce se referă doar la universitățile publice din Spania. Așadar, ideea fundamentală care se poate desprinde din cele două articole este necesitatea reformării învățământului universitar spaniol, fie public ori privat, prin adoptarea unor noi reglementări care să conducă la creșterea calității acestuia.

Note

- ¹ Cf. https://es.wikipedia.org/wiki/Comunidad_aut%C3%B3noma, accesat la 10 mai 2020.
- ² Menționăm că până în prezent există trei ministere cu atribuții în domeniul educației: *Ministerul Educației și Pregătirii Profesionale* (Ministerio de Educación y Formación Profesional), *Ministerul Științei și Inovării* (Ministerio de Ciencia e Innovación) și *Ministerul Universităților* (Ministerio de Universidades – înființat prin *Decretul Regal nr. 431/2020*).
- ³ <http://www.gnac.ro/politici-europene/initiativele-europene/spania/>, accesat la 10 mai 2020.
- ⁴ Cf. Christophe Charle și Jacques Verger, *Istoria Universităților*, Editura Institutul European, Iași, 2001, p. 9.
- ⁵ Aceasta se află în Cartea Recordurilor, fiind considerată de UNESCO cea mai veche instituție educativă superioară în funcțiune și astăzi; însă unii specialiști sunt de părere că abia în 1947, sub conducerea colonială franceză, s-a transformat într-o universitate în sensul adevărat al cuvântului. A se vedea, https://es.wikipedia.org/wiki/Universidad_de_Qarawiyyin, accesat la 11 mai 2021.
- ⁶ Cf. Christophe Charle și Jacques Verger, *op. cit.*, p. 21.
- ⁷ Cf. https://ro.qaz.wiki/wiki/University_of_Palencia și https://dees.qaz.wiki/wiki/Universit%C3%A4t_Palencia, accesate la 12 mai 2021.
- ⁸ Cf. https://es.wikipedia.org/wiki/Universidad_de_Salamanca, accesat la 15 mai 2021.
- ⁹ Cf. https://es.wikipedia.org/wiki/Universidad_de_Deusto și <https://www.deusto.es/cs/Satellite/deusto/es/universidad-deusto/sobre-de-usto-0/la-institucion?cambio idioma=si>, accesate la 16 mai 2021.
- ¹⁰ Cf. https://es.wikipedia.org/wiki/Isabel_Cela%C3%A1, accesat la 20 mai 2021.
- ¹¹ Cf. *Datos y Cifras del Sistema Universitario Español, Publicación 2020-2021*, disponibil la https://www.universidades.gob.es/stfls/universidades/Estadisticas/ficheros/Datos_y_Cifras_2020-21.pdf, p. 9, accesat la 23 mai 2021.
- ¹² Cf. Eva M. de la Torre García, „Universidades públicas y privadas: evolución de la productividad e impacto de la crisis”, disponibil la <https://observatoriosociallacaixa.org/-/universidades-publicas-y-privadas>, accesat la 19 martie 2021. Autoarea a primit premiul pentru cel mai bun articol în domeniul educației din partea *Observatorio Social de „la Caixa”*.
- ¹³ Cf. *Datos y Cifras del Sistema Universitario Español, Publicación 2020-2021*, disponibil la https://www.universidades.gob.es/stfls/universidades/Estadisticas/ficheros/Datos_y_Cifras_2020-21.pdf, p. 8, accesat la 23 mai 2021.
- ¹⁴ Cf. <https://www.languagecourse.net/university-guru/ro/universitati--spain>, accesat la 9 mai 2021.
- ¹⁵ Cf. *Datos y Cifras del Sistema Universitario Español, Publicación 2020-2021*, disponibil la https://www.universidades.gob.es/stfls/universidades/Estadisticas/ficheros/Datos_y_Cifras_2020-21.pdf, p. 52 și p. 77, accesat la 23 mai 2021.

- ¹ Pentru detalii, a se consulta siturile instituțiilor.
- ² *Boletín Oficial del Estado*.
- ³ *Ley Orgánica 4/2007, de 12 abril, por la que se modifica la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades*, disponibilă la <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2007-7786>, accesat la 17 aprilie 2021. Întrucât modificările urmăresc în primul rând armonizarea cu spațiul european în materie de educație, nu voi insista asupra acestei legi.
- ⁴ Pentru universitățile publice, la *articolul 13* se precizează că *organele de conducere* sunt *colective* (Consejo Social, Consejo de Gobierno, Claustro Universitario etc.) și *unipersonale* (Rector, Vicerrectores, Secretario etc.); pentru universitățile private, la *articolul 27* se afirmă că doar *organele de conducere unipersonale* trebuie să fie aceleași. De asemenea, peste tot unde este vorba de alegeri, se subliniază necesitatea asigurării unei participări echilibrate între femei și bărbați.
- ⁵ *Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades*, disponibilă la <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2001-24515>, accesat la 15 aprilie 2021.
- ⁶ Consiliu ce reunește reprezentanți ai tuturor universităților.
- ⁷ Este vorba despre ceea ce spaniolii denumesc „venia docendi”.
- ⁸ Subliniem faptul că și universitățile publice pot avea afiliate *Centre private*; după terminarea studiilor și susținerea examenului final, în vederea obținerii diplomei (de licență sau master), absolventul trebuie să facă o cerere către Universitatea căreia îi aparține *Centrul* și să achite suma (foarte mare) stabilită în vederea eliberării.
- ⁹ Există și domenii în care profesorii pot preda fără a deține o diplomă de doctor, în aceste cazuri fiind suficientă deținerea titlului de licențiat, arhitect ori inginer. Excepțiile sunt stabilite de *Consiliul Universităților* (Consejo de Universidades).
- ¹⁰ Organismul trebuie să fie înscris în EQAR (*European Quality Assurance Register*).
- ¹¹ *Real Decreto 420/2015, de 29 de mayo, de creación, reconocimiento, autorización y acreditación de universidades y centros universitarios*, disponibil la <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-6708>, accesat la 30 martie 2021.
- ¹² Adică *Evaluación para el Acceso a la Universidad* (sau EBAU: *Evaluación del Bachillerato para el Acceso a la Universidad*).
- ¹³ Există și categorii de elevi care fac excepție de la plata taxei, cum ar fi: elevii care fac parte din familii numeroase, elevii cu dizabilități, elevii care au obținut nota 10 pe linie în ultimii doi ani.
- ¹⁴ Cf., <http://www.ull.es/admision-becas/ebau/alumnos-procedentes-sistemas> și <https://www.comunidad.madrid/servicios/educacion/acceso-universidad-bachillerato>, accesate la 19 aprilie 2021.
- ¹⁵ Cf. <https://www.emagister.com/blog/universidades-privadas-publicas-espania/>, accesat la 20 aprilie 2021.
- ¹⁶ Juan Carlos Rodríguez, „Las cifras de la universidad pública y la universidad privada en España: 1983-2019”, disponibil la <https://www.universidadsi.es/author/j>

POLIS

uan-carlos-rodriguez/, accesat la 28
martie 2021.

- ¹ <https://www.emagister.com/blog/universidades-privadas-publicas-espania/>, accesat la 20 aprilie 2021.
- ² Taxa poate fi mai mică sau mai mare, în funcție de specializarea urmată; în general, la specializările teoretice taxele sunt mai mici față de cele practice.
- ³ <https://gogoespana.com/en/>, accesat pe 25 martie 2021.
- ⁴ Cf. Esther Simancas Gonzáles și Marcial García López,, „Historia de un secuestro: de la Iglesia a la Marca. Evolución histórica de la Universidad en España”, în *Chasqui. Revista Latinoamericana de Comunicación*, Nr. 133, diciembre 2016 – marzo 2017, p. 181.
- ⁵ Juan Carlos Rodríguez,, „Las cifras de la universidad pública y la universidad privada en España: 1983-2019”, disponibil la <https://www.universidadsi.es/author/juan-carlos-rodriguez/>, accesat la 23 martie 2021.
- ⁶ *Ibidem*, datele fiind extrase din statisticile oferite de INE (*Instituto Nacional de Estadística*) și MEC (*Ministerio de Educación*).
- ⁷ *Ibidem*.
- ⁸ Cf. Cf. Eva M. de la Torre García, „Universidades públicas y privadas: evolución de la productividad e impacto de la crisis”, disponibil la <https://observatoriosociallacaixa.org/-/universidades-publicas-y-privadas>, accesat la 19 martie.
- ⁹ Cf. Juan Carlos Rodríguez, *art. cit.*, sursa citată. Datele folosite de autor sunt preluate din statisticile *Eurostat*.
- ¹⁰ Cf. Cf. Eva M. de la Torre García, *art. cit.*, sursa citată.
- ¹¹ Acesta este profesor de sociologie la *Universitat Oberta de Catalunya* (UOC, universitate publică, deși apare în diverse surse ca universitate privată), din Barcelona, cu cercetări în domeniul *societății informaționale, comunicare și globalizare*.
- ¹² Daniel Sánchez Caballero, „El Gobierno retirará la category de universidad a los centros que no cumpla unos mínimos de investigación y docencia, disponible la <https://www.eldiario.es/>, accesat la 29 martie 2021.
- ¹³ María Luz Martínez Seijo este deputată socialistă de Palencia și secretară a *Política Social, Educación y Universidades del PSOE*.
- ¹⁴ În *Legea Organică din 2001*, la *articolul 20*, se prevedea că Rectorul poate fi ales fie de Senat (*Claustro Universitario*), fie de comunitatea academică, fără a se preciza numărul mandatelor ori durata acestora (acestea fiind stabilite prin regulamentele specifice fiecărei universități).
- ¹⁵ María Luz Martínez Seijo, „Principios para la nueva ley de universidades”, disponibil la <https://elpais.com/educacion/2021-05-17/principios-para-la-nueva-ley-de-universidades.html>, accesat la 18 aprilie 2021.

Bibliografie

CHARLE, Christophe și VERGER, Jacques, *Istoria Universităților*, Editura Institutul European, Iași, 2001.

DE LA TORRE GARCÍA, Eva M., „Universidades públicas y privadas: evolución de la productividad e impacto de la crisis”, disponibil la <https://observatoriosociallacaixa.org>.

- MARTÍNEZ SEJO, María Luz, „Principios para la nueva ley de universidades”, disponibil la <https://elpais.com>.
- RODRÍGUEZ, Juan Carlos, „Las cifras de la universidad pública y la universidad privada en España: 1983-2019”, disponibil la <https://www.universidadsi.es>.
- SIMANCAS GONZÁLES, Esther și GARCÍA LÓPEZ, Marcial,, „Historia de un secuestro: de la Iglesia a la Marca. Evolución histórica de la Universidad en España”, în *Chasqui. Revista Latinoamericana de Comunicación*, Nr. 133, diciembre 2016 – marzo 2017, pp. 173-190.
- Datos y Cifras del Sistema Universitario Español, Publicación 2020-2021*, disponibil la <https://www.universidades.gob.es>.
- Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades*, disponibilă la <https://www.boe.es>.
- Ley Orgánica 4/2007, de 12 abril, por la que se modifica la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades*, disponibilă la <https://www.boe.es>.
- Real Decreto 420/2015, de 29 de mayo, de creación, reconocimiento, autorización y acreditación de universidades y centros universitarios*, disponibil la <https://www.boe.es>.
- <https://es.wikipedia.org>.
- <https://www.emagister.com>.
- <http://www.gnac.ro>.
- <https://gogoespana.com/en/>.
- <https://www.languagecourse.net>.
- <https://es.wikipedia.org>.
- <https://ro.qaz.wiki>.
- <https://dees.qaz.wiki>.
- <https://www.deusto.es>.
- <https://observatoriosociallacaixa.org>.
- <http://www.ull.es>.
- <https://www.comunidad.madrid>.